

Vēstures, ekonomikas, politikas, tiesību, kultūras, mēdijpratības satura integrācijas iespējas kursā *Sociālās zinības un vēsture*.

Mihails Siņicins – ME līdzautors, eksperts

1. Izvēlamies sasniedzamo mērķi.

MK 2019. gada 3. septembra noteikumi Nr. 416 3. pielikums

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā.

SR 5.7. Skaidro, kā vēsturē notikusi cīņa par resursiem, kā resursu pieejamība ietekmējusi vēstures gaitu, kā vide un saimniecība mijiedarbojas ar sabiedrību un tās kultūru pagātnē un mūsdienās.

2. Pamatkursa programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai kursā *Sociālās zinības un vēsture* iesaka:

- Analizē (..) materiālus par t.s. *ulmaņlaikiem*. Par šiem vēsturiskajiem notikumiem ir sastopamas dažādas atmiņas un interpretācijas.
- 20. gs. 80. un 90. gadu mijā politiskā situācija un iekārta Latvijā radikāli mainījās un dažādām sabiedrības grupām pārmaiņu laikā bija dažādas intereses un tās rīkojās atšķirīgu motīvu vadītas.

3. Secinājums:

sasniedzamajā mērķī iekļauta integrācijas nepieciešamība (vēsture, resursi, resursu pieejamība, vides un sabiedrības mijiedarbība, pagātne – mūsdienas, vides un saimniecības mijiedarbība ar sabiedrību, kultūru).

4. Problēma:

atšķirīgs skats uz sasniedzamo mērķi (arī dažiem jēdzieniem – īpaši – "resursi").

Vēsturniekam – hronoloģija, notikumi, personības, dažiem: cēloņi → sekas.

Ekonomists: ierobežotība, alternatīvas izmaksas, efektivitāte, īstermiņš/ilgtermiņš, tirgus/valsts ekonomiskā politika).

5. Ulmaņlaiki "vēsturnieka" un "ekonomista" skatījumā.

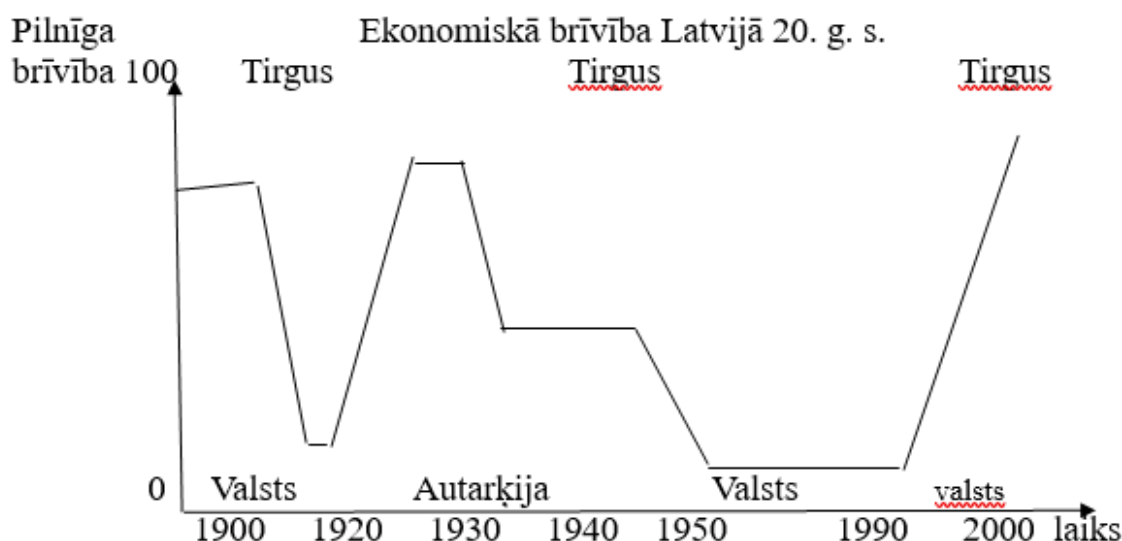
"Vēsturnieks"	Skar arī agrārreformu
Kārlis Ulmanis (4.09.1877. – 20.09.1942) 1896. –studijas Vācija, Šveice 1905. – 1907. revolūcija – cietums 1907. – 1913. - ASV 1913. – Valmierā, Rīgā 1917. – bēgļu komiteja, Vidzemes pagaidu zemes padomā, LZS dibināšana 1918. – Latvijas proklamēšana, 5x premjers, 1920. - Agrārā reforma 1922. - Satversme 15.05.1934. – valsts apvērsums, 11.04.1936. – valsts prezidents 23.07.1940. – Maskava - Krasnovodska	Veido valsts zemes fondu – 1,6 milj. ha 50 ha atstāj pilsoņiem, kuri zemi izpirka Piešķir līdz 20 ha

6. Ekonomists analizē no resursu ierobežotības, efektivitātes, tirgus un valsts politikas viedokļa.

- 1) Kas bija ierobežotākais resurss Latvijā 20. gs.s.?
- 2) Kam piederēja zeme līdz reformai?
- 3) Kā notika zemes īpašuma nomaiņa reformas gaitā
- 4) Kas sadalīja 1,6 milj. ha zemes (valsts vai tirgus)?
- 5) Kā zemes sadales kārtība veicināja saimniecību ātrāku attīstību un resursu efektīvāku izmantošanu!
- 6) Kuri zemes piešķiršanas nosacījumi varēja traucēt saimniecību izaugsmi un attīstību ilgtermiņā?
- 7) Kas reformā liecina arī tirgus principu ievērošanu?
- 8) Kas (tirgus vai valsts) sadalīja zemi pēc valsts neatkarības atjaunošanas?
- 9) Kāda sociālā grupa bija ieinteresēta šādā zemes sadales kārtībā?
- 10) Pamato, kāpēc nelielu saimniecību veidošana 20. gs. 20.–30. gados un lielsaimniecību veidošana pēc neatkarības atgūšanas abos gadījumos, lai gan bija pilnīgi pretējas norises, veicināja resursu efektīvāku izmantošanu!
- 11) Kā valsts pašlaik atbalsta tirgus darbību zemes sadalē!

(Uzdevums no ME: saite <https://www.naudaskola.lv/mana-ekonomika/skolotajiem/limeni/10-12/ekonomikas-pamatproblema/resursu-ierobežotiba>)

7. Ekonomists nebūtu ekonomists, ja neizmantotu ekonomisko modeli (vienu – pat ļoti atšķirīgām ekonomikas sistēmām).

(ASV Pilsoņu karš – ražošanas iespēju robežas modelis)

8. Vērtējumi

- “Ulmaņa diktatūras laikā tika gūti neapstrīdami panākumi lauksaimniecībā un valsts saimniecības izveidošanā, tomēr, gribēdams tautai

palīdzēt un sagādāt tai labāku nākotni, viņš īstenībā atņēma tai pašlemšanas tiesības, privātsaimniecību lielā mērā pakļāva valsts kontrolei un daļēji pārvērtā valsts saimniecībā."

(Avots:<https://www.president.lv/lv/valsts-prezidents/bijusie-valsts-prezidenti/karlis-ulmanis#gsc.tab=0>)

- Agrārreforma ļāva efektīvi izmantot zemes resursus, palielināt ražošanu, produktivitāti, bet valsts noteiktie ierobežojumi ilgtermiņā varētu traucēt zemnieku saimniecību attīstību.

9. Nepieciešamība paplašināt sadarbību un piesaistīt:

- politiku – ideoloģijas, politiskie režīmi, demokrātijas +/-;
- tiesības – Civillikums;
- tehnoloģijas – VEF, Minox
- kultūru – arhitektūru, glezniecību, mūziku, literatūru
- sportu – olimpieši, J. Daliņš, Eiropas čempioni
- mēdijpratību - ("diktatūra") u.c.